

**Государственное бюджетное общеобразовательное учреждение
"СОШ №4 " г. Назрань**

СОГЛАСОВАНО: Зам.директора по УВР Кодзоева З.А. 08.2023 г.	УТВЕРЖДАЮ: Директор ГБОУ "СОШ № 4» Буружев Х. Л-А. Приказ № ___от __. __ 08.2023 г.	РАССМОТРЕНО на заседании ШМО Протокол № ___от __08.2023 г.
---	--	--

РАБОЧИЕ ПРОГРАММЫ ПО ИНГУШСКОМУ ЯЗЫКУ И ЛИТЕРАТУРЕ ДЛЯ 5-11 классов

ГБОУ "СОШ № 4"

НА 2023 - 2024 УЧЕБНЫЙ ГОД

Уровень: общеобразовательный

Преподаватель: Бачалова Фатима Джараповна

ГІАЛГІАЙ ЛИТЕРАТУРА

БАЛХА ПРОГРАММА

ГІалгІай литература программас новкъостал ду хъехарчоа берашта ГІалгІай йозонхоша кхелла говзаме йозоний чулоацам а, тема а, идея а къоастаде а, хІаьта цар шоай произведенешта бувцаш болча цІенача, хозача, говзамеча меттах пайда эца а.

ГІалгІай литература хъехаш вола хъехархо декхарийла ва литература новкъосталца берашта ГІалгІай метта хозал, говзал, кІоаргал, цун ганз йовзийта, уж кхетамца, эхь-эзделца кхебе, дикачун-вочун къоастам бе ховргдолаш.

Дешархошта ха деза ГІалгІай литература хъахилара наькъаш. Укхаза царна хайтача бакъахъа да, вай ГІалгІай литература хъахилара ГІулакх малагІча таронца эттад, эггара хьалхара ГІалгІай йоазув 1923 шера Мальсагнаькъан Кураза Зоврбика кхелла хилар, из латински ларда тІа хинналга. Эггара хьалха ГІалгІай меттала кепатеха йоазув 1923 шера «Сердало» яха газета тІа кепатеха хилар.

Цхъабакъда, шоай йоазув хиннадеце а, багахбувцам бІаьхий хиннаб ГІалгІай къаман, тайп-тайпара жанраш чу а йоагІаш: къаьнара иллеш, фьалгаш, кІоанолгаш, ховли-довзалеш, легендаш, шира ооламаш, иштта кхы дІахо а.

ГІалгІай литература никъ, 1923 шерагара денз, таханарча денга кхаччалца, чоалхане болаш хъабенаб. Массехк хана доакъоох бекъа йиш я из.

Хьалхара ха - 1920-гІа шераш - говзаме йозонаш хъахила доладенна ха я, хІаьта 1930-гІа шераш - ГІалгІай литература дегІая йолаенна ха я.

ХІараха ше-ший белгалонаш йолаш я.

Цу ханий керттера белгалонаш хъахул истрически заманга хъежжа а цу заман декхараш кхоачашдеш а. 1920-гІча шерашка керда йоазув наха юкъе даржаш хиннад, ГІалгІай йозонхой произведенеш кепаетта йолаяьй, къаман юкъе йоазув-дешар а Іилман кІоаргаленаш а тахка безам бола нах, къаьстга кагийбараш, денна алсам болаш хиннаб.

Ткъаь итглагІча шерашка вай мехка коллективизаци яьржаш хиннай. Хьалъяь яьннай кердача советски вахара лард. Заман декхарашка хъежжа, литература йозонаш а хиннад: кердача заман саг кхевара лаьрхІа.

Вай паччахьалкхен Сийлахь-боккха Даьй-мехка тІом болабенна ха - ше къаьстга ха я.

1944 шерага денз хъа 1956 шерага кхаччалца, Сталина репрессеш бахьан долаш ГІалгІай йозонхой говзаме йозонаш де таро а бокъо хиннаяц. Нохч-ГІалгІай Республика метта оттаяьчул тІехьагІа, ГІалгІай говзаме литература юха а дегІаенай.

ХІараисторически ханага хъежжа хул йозонхой произведеней тематика. Цхъабакъда, хІараговзамеча литература произведене ший керттерча уйланга диллача, бераш кхетамца кхедара, шоай Даьхе езаш, цун паргІато бахьан долаш шоай са дІадала кийча хурглолаш, нахаца Іимерзо лелаеш, кхыча къаман ва, аьнна, хоарцо лелаергІоацаш кхедара новкъостал ду.

Программа юкъейоагІа произведенеш берий ханага хъаьжжа я, чулоацам а, керттера уйла а дика кхетадергдолаш, хІаьта

хIаракласе ГIалГай багахбувцамах пайда эц.

V-XI классашка дешархой кхетамца кхебара духьа, уж эхьаца-эздеаца, хознена лоархIамца кхебара духьа дола говзаме йоазонаш Юмаду. Цу классашка Юмаеш йола материал чоалхане яц, ший чулоацамга хьежжа, хIаьта идейни кхетам балара гIулакх лертГIа да цун.

XIаракласашка чуйоаГIаш йола материал хронологичеки хьисапе луш я, дешархой литература исторех а литературей вахари вIаший дувзаденна хиларах а кхетаргболаш. Цул совГIа, мехка истори а дикаГIа йовзаргья царна. Масала, Янднаькъан Дж. «Со зIамига волча хана» яхача стихотворене дешархошта хьагойт, хьалхарча замах гIалГай вахар мишта хиннад, хIаьта Зязгнаькъан Б. «ГIуша-Хьажа» яха дувцар дийшача, берашта гучадоал, революце шерашка шоай кортамукьал, иразе, парГIата вахар бахьан долаш, гIалГай, цаI санна, моастаГIчоа духьальговттар.

V-VIII классашка говзамеча йоазонашца цхьана литературни теорех кхетам лу. Дешархоша керттера кхетаде дезаш дар да литература говзаме кхоллам хилар, цун мотт поэтически хилар. Литература теори дикаГIа кхетаергья дешархоша, говзамеча произведенешца цхьатарра Юмайойя.

XIаракласе литература чулоацамга а дешархой кхетамга а, цар дегIадара боарамга а хьежжа, тайп-тайпара хьехара накьаш леладе деза: хоза кьоазадеш текст ешар, суртех, телевиденех, компьютерах пайда эцар. Цул совГIа, дешархошка шоашка болх байта беа йоазонхоех а цар говзамеча йоазонех лаьца кхы а дукхаГIа хоамаш лохаш.

V-VIII классашка теркам бе беа хоза кьоазадеш, кхетадеш шаьра дешара говзал лакхаяккхара. Из программой декхар кхоачаш динза даргдац, урокашГIа а дешаш, цIаГIарча дешара тIахьожамца кулгал а деш. Дешара техника тоаеш болх бе беа массане цхьана дешаш, юкь-юкьера хоржаш дешаш, оттадаьча хаттара текстаца жоп луш, ишт. кх. дI.

Лакхерча классашкара дешархой керттерча даькье кхетам болаш кийчбе беа ешаш йола произведенеш шоай лоIаме яшха, анализ е, керттера маIан а, уйла а гучадоахаш, цар мах бе.

V-VIII классашка мегаргда лоацца текстах а цун чулоацамах а шоашта хетар ала.

IX-XI классашка йоазонхочун вахара а кхоллама а никь, цо айяь проблемаш тохкаш, хьехархочун урока керттера форма лекци хила йиш я. Иштга теоретически проблемаш е йоккха темаш Юмаеш, тIехьхара Юмадаьр чIоаГIадара урок еш, Юмадаьр юха дагадохийташ лекцеца болх дIабахьа мегаргба.

Лекци толамаца тIаэцара аьттув баргба, нагахьа санна хIарадешархочоа лаьрхIа тIадуллараш луш, текста доакьош тохкаш, хьалха болх баь хуле. Лекце план луш, керттерча маIанех лаьца хаттараш оттадеш болх беш хуле, лекци дикаГIа тIаэц дешархоша. Болх лекце формах беш хилча, дешархой хьинар а цар шоай лоIаме болх бар а вIаштIехьадаккха деза, царна дешачунца безам хургболаш.

Лакхерча классашка программа юкьейоага йоккхий эпически произведенеш. Уж дешархошка хьалххе а ешийта еза. Класе дешархошта произведени таха а, цун чулоацамах а, турпалех а шоашта хетар ала ха деза.

Къаьстта теркам тIабахийта беа дешархоша шоай лоIаме беча балха, произведене доакьош, текста юкьера белгалъяьха моттигаш тохкаш, план оттаеш, турпалый оамалех шоашта хетар оалаш, Iалама сурташ дийшачул тIехьага, уж каьхата тIа даьха хьожаш.

XIаракласса лаьрхIа багах а йоазонца а де дезаш долча балхий тайпаш белгалдаьд программа тIа. Балха хIаратайпа, Iомаеча произведенеца айхха бувзам болаш, цун чулоацамга хьежжа хила деза. Хьехархо хадданза болх бе декхарийла ва дешархой багах ду къамаьл шаьрдеш, хIана аьлча, из йоазонца беш болча балха лард я.

V класса дешархоша дагахьа а йоазонца а де дезача балхий тайпаш:

Iомаь текст, маIан къоаста деш ешар, оаз нийса а оттаеш.

Дийшачун чулоацамах оттадаьча хаттарашта жоп телар.

Эпически йоккха тексташ доакьошца екьар. XIарадаькьах цIераш техкар. Планаш оттаяр.

Iодийшар дагахьа хьадувцар. Лоаца дувцар дIаяздар.

DIаеннача темах ховлий-довзалий, берий иллеш, тхьуждаргаш хьакхоллар.

Шоаш леладаьчох дувцар оттадар.

Сурт дашхар а цох лаьца дувцар оттадар а.

Сурташи тексташи, сурташи вIаший дистар, дашхар.

V класса дешархошта ха дезар:

МоллагIа текст шаьра, хоза къостаеш Iоеша (хIараминота 75-80 дош а дешаш).

Шоаш йийшача произведенецIераш а автораш а ха.

Дийшар юхахьадувца ха.

Говзаме литература керттера кхетамаш: литературни турпалхо, диалог, сюжет фуд хар, багахбувцамеи йоазони произведенеш къоастае хар.

Дагахьа Iомаде дезар дагахьа ха.

Текста юкьера дистараша эпитеташи хъалаха ха.

VI класса дешархоша дагахъа а йоазонца а де дезача балхий тайпаш:

Чулоацама доккха дола дувцар доакъошта декъар, дувцара план оттаяр, доакъошта цѳераш тахкар.

Дийшачох къоаламашца е басарашца сурт дилла хар. Произведенеш маІан кхетадеш ешар. Хаттарашта жоп дала хар. Дийшар хъадувцар а дІаяздар а.

Іаламах, школах, дезалах, шоаш леладаьчох дувцар яздар.

Хъехархочо йийшача произведена текстаха изложение язъяр, шоаш леладаьчох лаьца сочинени язъяр.

VI класса дешархошта ха дезар:

Йоазонхой цѳераши, цар произведеней чулоацами, керттера уйлеи ха.

Багахбувцама жанраш йовза: кицахи кІоанолгехи кхетам хилар.

Стихаш кхоллара накъаш, цар говзаме белгалонаш тахка ха.

Дагахъа Јомае белгалъяха стихотворенеш ха.

МоллагІа текст шаьра, хоза къоастаеш еша (цхъан минутах 95- 100 дош дешар).

Ше дийшар кхоалагІча юхъ тІара юхахъадувца ха.

Керда дешаш дошлорга юкьера лаха а, уж къамаьла юкъе кхувла а ха.

VII класса дешархоша дагахъа а йоазонца а де дезача балхий тайпаш:

Говзаме литература а Іилма-публицистически а тексташ хоза къоастаеш ешар. МаІане дешар. Хаттарашта жоп телар. Дийшар хъадувцар а дІаяздар а. План оттаяр. Јомадечох корта бар, цох лаьца сочинени язъяр. Турпалхой оамалаш тахкар, характеристика оттаяр. Керда дешаш хъакъоастаде а дешлорг леладе а хар.

Шоаш белгалдаь а дІаяздаь а дола керда дешаш къамаьла юкъекхахъа хар.

Бѳаргадайна филѳм, драматически постанѳвка хѳаѳувцар, из яшхар.
Іаламах, хѳайбаех лаѳца дувцараш оттадар, уж дІаяздар.
Классах, школах, дезалах лаѳца яздар.
Сурташ, музыкални кхолламаш дашхар.

VII класса дешархошта ха дезар:

Шаѳра тексташ еша (масса тайпара дола ѳоазош, довзаш а ца довзаш а дараш) - минота 110-120 дош.
Іоѳийша эѳически произведенеш, юхѳ хувцаш, хѳаѳувца. Турпалхошта мах оттабеш, цар оамалаш тахка, сурт-сибат кѳоастаде. Бакѳи харци турпалхой кѳоастабе, цар оамалаш яшха.
Шоаш дийша книжкаш лоаѳца хѳадувца, керттера маІан гучадаккха.
Дешлоргаца болх бе а цох пайда эца а.

8-ча класса дешархошка шоашка ешийта лу произведенеш:

1. Мерешкнаѳкъан Султан «ГІалГІа ва со», стихотворени.
2. Ведажнаѳкъан Ахѳмад «Кхоллам»
3. Коазой Тимур «Наѳсарі Ачами», драматически поэма.

VIII класса дешархоша дагахѳа а ѳоазонца а де дезача балхий тайпаш:

ГІалГІай метта ѳола тексташ шаѳра, хѳза кѳоастаеш ешар. МоллагІа поэтически текст хѳза кѳоастаеш еша хар, маІан кхетадеш, тохар оттадар.
Чулоаѳам кхетабе, хаттарашта нийса жоп дала хар. Хаттарашта луш дола жоп даѳржа хилар, чулоаѳам гучабоаккхаш хилар.
Дийшар дагахѳа юхахѳадувцар.
Турпалхой оамалаш ювца, харци бакѳи турпалхой кѳоастабе хар. Керттера турпалхой кѳоастабар, цар сурт оттадар.
Тайп-тайпарарча произведений планаш увттаяр. Чоалхане текст доакѳошта екѳа хар.
Книжках, фильмах лаѳца хѳадувца а язде а хар.
Сурт дашха, керттердар белгалде, цох лаѳца дувцар оттаде хар.

Мукъам кхетабе, музыкални произведенех лаьца дувца а из къоастае а хар.

VIII класса дешархошта ха дезар:

Шаьра деша (минота 130-140 дош а дешаш).

Юмаяьча произведеней автораш, кхоллабий цIераш, цар турпалхой. Композице белгалонаш. Тема, керттера уйла къоастае.

Поэмах, повестах, дувцарах, цар жанрони белгалонех кхетам хилар.

Кхолламах лаьца, турпалхо вувцаш, ший вахарах лаьца сочинени язье.

МоллагIа чоалхане текст цхьане аларца дIаязье (изложени). Дийша книжка е бIаргадайна фильм дувцаш, цох лаьца язде, цун мах оттабеш, рецензи язье.

9-ча классера дешархошта шоашка ешийта лу произведенеш:

1. Зязгнаькъан Бахъаудин «*Заирас дийцар*», дувцар.
2. Хамхой Ваха «*Сийна сарафан*», дувцар.
3. Чажкенаькъан Капитон «*Саг йодаяри тоами*», дувцар.

IX класса дешархоша дагахьа а йоазонца а де дезача балхий тайпаш:

Шаьра а маIан а долаш дешар.

Тайп-тайпара планаш увгтае хар.

Хаттарашта лоацца а даьржа а жоп далар.

Дийшачох лаьца, керттера уйла гучайоаккхаш, сочинени язьяр.

Iаламах, вахарах лаьца, сурт тохкаш, шоай лоIаме сочинени язьяр.

Дийшар тохкаш, мах луш, рецензи, отзыв язье, хоам бе хар.

МоллагIа къоастаяьча темах лаьца дувцар оттадар.

Шоаш шоай лоIаме дийшар юхахьадувца хар.

IX класса дешархошта ха дезар:

Шаъра, хоза къоастадеш, маӀан а кхетадеш, моллагӀа текст еша (минота 150-160 дош а дешаш).
Эпически, лирически, драматически кхолламаш къестаде.
Харци бакъи турпалхой къоастабе, цар оамалаш тахка.
Турпалхой сурт-сибаташ дахка, цар белгалонаш къоастае.
Тема, сюжет, керттера уйла къоастае, композиционни белгалонаш тахка.

10-ча классера дешархошта шоашка ешийта лу произведенеш:

1. Албакнаъкъан Джабраил «*Даъхенна*», «*ВоагӀаргва со*», стихотворенеш
2. ТӀоаршхой ИбраъӀам «*Дешархочунга*», «*Ци йоацача салтечун алама хьалхашка*», «*Даъймежкага*», стихотворенеш.
3. Дахкилнаъкъан ИбраъӀам «*Шутар*», «*ДоттагӀал тассар*», дувцараш.

Х класса дешархоша дагахьа а йоазонца а де дезача балхий тайпаш:

Произведенеш хоза къоастаеш ешар.
Багах а йоазонца а деш долча къамаъла план оттаяр.
Хаттарашта жоп луш, текста чулоацам гучабаккхар.
Проблемни хьисапне йола сочиненеш язъяр.
Публицистически йоазоний конспект а план а оттаяр.
Литературни темах лаъца доклади реферати кийчъяр.
Дийша книжка, бӀаргадайна фильм е спектакль ювцаш, цун мах а оттабеш рецензи язъяр.

Х класса дешархошта ха дезар:

Йоазонхочо хьакхелла сурташ дагахьа кердадаккха.
Литературни текст, ший чулоацамга хьежжа, нийсатахка.

Литературни жанраш кьоастае, цар белгалонаш тахка.
Текста керттера дог-уйла кьоастае, нийса маІан де.
Турпалхой вІаший биста, цар оамалаш тахка.
Дийшар нийсакхетадеа цун мах бала а.
Йоазонхой вахара а кхоллама никъ бовза, цох лаьца дувца.
Произведенеш тІа ювчача заман керттера белгалонаш йовза.
Сюжет, композици, сурт-сибат кьоастаде, белгалонаш ювца.
Йоазонхочун керттера стилистически белгалонаш йовза.
Литературно-критически статьяш тахка, кьоастае.

XI класса дешархоша дагахь а йоазонца а де дезача балхий тайпаш:

Произведенеш хоза кьоастаеш Іоешар.
Керда дешаши къамаьла доакъоши кьоастадар, Іомадар.
Ший къамаьла план оттаяр (лоацца а яьржа а, багах а йоазонца а).
Хаттарашта лоацца а даьржа а жоп ладар.
Говзаме, проблемни хьисапе, цІена литературни мотт а болаш сочиненеш а лоацца йоазон кхолламе балхаш де хар.
Статьяш, очеркаш, рецензеш язье хар.
Литературни темах доклад яр, рефераташ кийчьяр.

XI класса дешархошта ха дезар:

Произведенеш тохкаш, цар говзамеча чулоацамга хьежжа, нийса маІан кхетаде.
Турпалхой сурт-сибат дашха, бакъ-харц турпалхой кьоастабе, уж тохкаш кхыча произведеней турпалхошца вІаший биста.
Произведений керттера а керттера йоаца а проблематика гучаяккха.
Йийшача произведене общественни лоархІам а керттера маІан а кьоастаде.
Дийшача книжкахи, бІаргдайнача фильмахи е спектаклахи лаьца къамаьл де, царна мах оттабе.
Литературоведчески а критически статьяш нийса кхетае а цар чулоацам тахка а.
Литературни етапаши йоазонхой вахара а кхоллама а никъи.
ГІалгІай литература кхоллара а дегІадара а наькъаш. Багахбувцама лоархІам.

Произведене кхоллара исторически хьал, заман белгалонаш.
Юмаеча произведеней сюжет, композици, цар белгалонаш ха.
Говзаме гIирс кьоастабе, метта говзал гучаяккха.

ДЕШАРХОЙ СОЧИНЕНЕЙ МАХ БАРА БОАРАМ

ГIалгIай литература Юмадеш язъеча сочиненей мах хоадабеш, теркаме эца:

1. Темах дика кхетар, цун чулоацам кIоарга а нийсача кепара а хьатIаэцар; чулоацамга хьежа хиннача хIамашта, турпалхой гIулакхашта мах оттабе а маIан де а хар; тема кьоастаеш эша материал йоалаяр; юкъяра маIан де хар; цитаташ кхувла а уж дIанийсье а хар.

2. Сочиненей доакъош шоай боарамга а, маIанга а, бувзамга а диллача, шоайла цхъана доагIаш хилар.

3. Наьна метта говзамеча гIирсах пайда эцар, нийсача литературни меттаца язъе хар.

Сочиненешта ши мах бу; литература довзареи гIалгIай метта грамматика йовзареи.

Дешархошта литература довзара мах бар:

«5» оттаю кIоаргга тема а тохкаш, текст а кхыйола литературни материал тоьам болаш ховш хилар а гойташ, царех пайда а эцаш, юкъяра кертердар а ховш, уйлаш бувзамца нийса а чулоацамца йизза кхоачашхинна а йолаш, нийсача литературни меттаца язъяьча сочиненешта.

«4» оттаю тоьал тема а тохкаш, текст а, эшаш йола кхыйола материал дика ховш хилар а гойташ, царех нийса пайда а эцаш, юкъяра кертердар а ховш, уйлаш бувзамца нийса а, чулоацамца йизза кхоачашхинна а йолаш, литературни меттаца язъяьча сочиненешта. Чулоацамах цаI-шиь кьоастанза а къямаьлаца ши-кхоь кхоачам боацар а хила тарлу.

«3» оттаю тема кертерча дакъе нийса а тохкаш, жоп дизза а доацаш, чулоацамах цхъацца нийса йоаца моттигаш а нийслуш, кертердар кьоастаде а ца ховш, уйлаш бувзам болаш нийсьяь а йоацаш, йоазон къямаьл ховш хилар гойташ, диь-пхиь къямаьла гIалаташ а долаш язъяьча сочиненешта.

«2» оттаю темаца ца йоагIаш, текст ца ховш хилар гучадоалаш, ший уйлаш йоазонца гучаяха ца ховш язъяьча сочиненешта.

Дешархошта гIалгIай грамматика йовзара мах бар:

1. «5» оттаю:

- а) нагахъа санна, дешаш хержаш а предложенеш увттаеш а цхъаннел-шиннел совгІа гІалат деце;
- б) цаІ мара орфографически а е пунктуационни а гІалат деце.

2. «4» оттаю:

- а) нагахън санна, дешаш хержаш а предложенеш увттаеш а кхаъннел совгІа гІалат деце;
- б) шиннел совгІа орфографически а шиннел совгІа пунктуационни а гІалат ца хуле.

3.«3» оттаю:

- а) нагахъа сапна, дешаш хержаш а предложенеш увттаеш а пхеннел-ялхнел совгІа гІалат деце;
- б) цхъаннел совгІа орфографически ялхнел совгІа пунктуационни гІалат ца хуле.

4.«2» оттаю:

- а) нагахън санна, дешаш яздеш а предложенеш увттаеш а ворхІнега кхоачаш гІалаташ даьдале;
- б) кхойттанега кхоачаш орфографически а пунктуационни а (царех ворхІнега кхоачаш орфографически) гІалаташ даьдале.

5.«1» оттаю:

нагахъа санна «2» юллачул совгІа гІалаташ хуле.

Вай республика школашка болх беш болча хъехархоша пайда эца беца беза укх оценкай нормаех.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Предмет : Ингушская литература

Класс : 11

Всего часов на изучение программы : 102 ч.

Количество часов в неделю : 3 ч.

Учитель : Бачалова Ф. Д.

2023 – 2024 учебный год

11-ча классе г1алг1ай литературах йола балха программа

Г1алг1ай литература кхыдола предметаш санна базови дешара дисциплина я. Цун керттера декхар да дешархой эхь – эздел долаш, хозаненна лоарх1ам болаш, мехка истори дикаг1а довзаш, кхетамца кхебар.

Г1алг1ай литература базови ларда т1а 1омадаро аьттув хулийт дешархошта вай къаман литература дег1адара наькъаш довзийта, цо хьабена чолхане никъ теркалбайта, замано д1адеххача бесса цун декхараш а идейни чулоацам а хувцалуш хилар теркалде. Балха план в1ашаг1ьелла я исбахьален произведенеш урокашка а классал арахьа а дешархоша к1оаргга уйла а еш, чулоацам бешаш, цун тохкам беш, болх д1ахьоргболаш; цул совг1а, цо кхоачашду кхы а 1алаьмате боккхача лоарх1ама декхараш: дешара навькаш лакхьяр, дешархой дувзаденна къамаьл шаьрдар.

Ер программа оттаяь я 5-11 классашта лаьрх1а йолча республикански программа ларда т1а. Автор Л.Б.Зязикова. Магас. 2012, «Г1алг1ай литература» хрестомати И.А.Дахкильгов 11класс».Магас. 2010.

Программо белгальяхай г1орбаьннача г1алг1ай йоазонхой лоарх1а мег1а йола говзама произведенеш, цар тема, кертера уйла, турпалхой васташ, пайда эцийт цар т1а лелабеш болча ц1енача, говзамеча меттах.

Школе 1омае еза произведенеш къоастаеш, терко т1аяхийтай лакха исбахьален говзалца язъяь хилара, дешархошта нравственни кхетам луш, цар сакхетам лакхбеш, Даьхе а гонахьара алам а деза а уж 1омабеш хилара.

Программо хьакъоастадаьд литературни произведений чулоацам к1оаргаг1а дешархошта 1омабара, литературни теори дикаг1а йовзийтара эшаш дола декхараши наькъаши:

- Кхетамца, уйла а еш, исбахьален произведенеш ешар;
- Шаьра, къоастадеш дешар.
- Тайп – тайпара чулоацам хьабувцар (Текста гарга, хоржаш, хаттарашта жоп луш, автора ц1ерах, дешархочун ший ц1ерах ишт. кх. д1.).
- Стихай, байтий тексташ дагахь 1омаяр.
- Исбахьален произведеней тайпа, жанр белгальяр.
- Автора керттера уйла гучайоаккхаш йолча эпизодий анализ яр.
- Дешархой классе а классал арахьа а ешаш йола произведенеш шоай ло1а мег1а (самостоятельно) яшха, керттера ма1ан а,

уйла а гучаяккха 1омабар.

- 1омаеча текстах, цун чулоацамах, цун лоарх1амах шоашта хетар ала дешархой 1омабар.
- Йоазонхочун вахара а кхоллама а никъ тахка, цо айяь проблемаш белгалъе, цар мах хоадабе дешархой 1омабар.
- Дувзаденна къамаьл шаьрдара.
- Кертерча турпалхой оамалаш, царна юкъера юкъ – моттиг, конфликт белгалдар.
- Говзамеча наьна метта торонаш – эпитеташ, дустараш, метафораш, дийндар, кицаш, фразеологизмаш къоастаяр, произведене идейни чулоацам къоастабара, цар леладу г1улакх белгалдар.
- Рефераташ, докладаш; исбахьален произведеней чулоацам тохкаш кхоллама балхаш дар, дувзаденна къамаьл шаьрдар.
- Дешархой эхъ - эздел долаш, х1ама довзара, тахкара т1акхувш, гуманистически сакхетам болаш, ший граждански позиции йолаш, Даьхенцара безам лакха болаш, ший къам а, къаман истории а литература довзара т1акхувш 1омабар.
- Г1алг1ай литературо дег1адоаг1аш хьабена чолхане никъ, кхыча къамий литература юкъера цун моттиг йовзаш, дешара культура дег1айоалаеш болх бар.
- Произведене чулоацамгеи куцагеи хьежжа йоккха эпически произведенеш тахка, цар исбахьален белгалонаш къоастае дешархой 1омабар.
- Кхоллама, тохкама балхаш деш шоашта эшаш йола материал, информаци журналаш т1ара, газеташ т1ара, тайп – тайпарча тексташ т1ара, Интернете лаха, нийсье дешархой 1омабар.

Балха программа чулоацам

Багахбувцам

«Г1аьла Г1айтакха»

Илле чулоацам бовзар.Керттера тема, идея тахкар. Илле керттера турпалхой, цар сурт – сибат, оамалаш белгалъяхар. Кертерча турпалхочун хьаькьал, хьинар, денал гучадаккхар.

«Оалдама Г1аьза»

Илле т1а ювцаш йола ха къоастаяр. Кертерча турпалхой оамалаш, Оалдама Г1аьзий хьаькьал, камаьршал, майрал.Илле поэтически белгалонаш тахкар.

«Дог майра Сосий»

Турпалхочун майрал, денал, хьинар хестадар, цунна ловцаш доахаш илли даккха хилар. Илле поэтически г1ирс тахакр. **«Сераж»**, **«Мел хала висар хьо»**, **«Зоахалол»**, **«Ловца»** яха багахбувцама произведенеш дешархошка шоашка ешийтар. **«Ловца»** дагахь 1омабайтар.

Г1алг1ай йоазонхой произведенеш

Мальсагов Артаг1а Сосаркъа

Йоазонхочун вахари кхоллами. **«Жожаг1атен г1айренаш»** (**«Адские острова»**). Йоазонхочо ший романа т1а ювцаш йола ха а цун белгалонаш а дешархошта йовзийтар. 1920 шерашка йолаенна репрессеш Сталин венна д1аваллалца хаьда ца хилар. Дешархошта цу замах исторически хоам бар. Романа чулоацамах сочинени язъяр.

Базоркин Муртаза Идрис

Йоазонхочун вахареи кхалламеи никъ. **«Б1аьшерий боадонгара»** яхача романа кертера белгалонаш, тема, идея. Социально-исторически эпопея белгалонаш гучаяхар. Романа т1а ювцача хана язычески дии бусалба дии в1аши духьал отар авторо хьахьокхар. Кертерча турпалхой васташ дашхар. Романа лоарх1ам, говзама белгалонаш тахкар. Романа чулоацамах сочинени язъяр. **«Операци»**. Пьеса малани лоарх1ами. Керттерча уйлах дешархой кхетабар. Пьеса турпалхой сурт – сибаташ, оамалаш, говзама белгалонаш.

Боков Хаме Ахьмад

Йоазонхочун вахареи кхалламеи никъ. **«Беке кьонгаш»** яха роман. Цун кертера тема, уйла белалъяр. Турпалхой сурт-сибаташ дашхар. Г1алг1ай халкъ романа т1а. Исторически бокьонца хиннача наьха сурт-сибаташ. Тоаркхо – Хьажий сурт – сибат романа т1а. из хьаькъал, денал долаш, къе – мискача нахаь дог лазаш хилар. Г1алг1ашта юкъе лаьттача классови кьовсама белгалонаш. **«Г1алг1ай халкъ «Беке кьонгаш» яхача романа т1а»** яхача темах сочинени язъяр.

Литературни теори. Романах ховш дар кердадаккхар.

«Т1ема лар»

Дувцара иштта ц1и тилара бахьан. Фашистий кьизал, оакхарал авторо хьахьокхар, цар берашца а т1ехьа моастаг1ал леладар. Дувцар т1а ювцаш йола ха белгалъяккхар, цун лоарх1ам.

«Довхой»

Дувцара чулоацам, цун тема белгалъяккхар, Саврбикеи Мурадеи вахара наькъаш массехказа в1ашаг1кхетай цунах хиннари тахкар. Пхьенах доала зулам дувцар. Дувцара говзама белгалонаш яшхар.

Чаккиев Идриса Саид

Поэта вахарахи кхоллами. «Г1араг1ураш ц1айолх», «Г1араг1ураш» - стихотвореней керттера уйла белгалгьяккар. Стихай поэтически белгалонаш тахкар. стихотворенеш в1аши йистар, царна юкьера башхалонаш белгалгьяхар. «Ломивири», «Лийги хьякхеи яха стихотворенеш дешархошка шоашка ешийт..

Плиев 1асолта Махьмад-Саид

Йоазонхочун вахара а кхоллама а никъ.

«Хала урхе» яхача романа керттера белгалонаш кьоастаяр. Романа т1а революционни хана наха юкье лаятта кьовсамаша кьамий доттаг1али белгалдар Керттерча турпалхой сурт – сибаташ, цар оамалаш гучаяхар. Романа говзама белгалонаш тахкар. Даьхенцара безам хестабу стихотворенеш «Хьо са ецаре», «Г1алаш латт са Г1аргаме». Цар керттера ма1ан, поэтически г1ирс тахкар.

«Маькх» яхача стихотворене анализ яр.

«Пхьара илли» яха стихотворени дешархошка шоашка ешийт.

Плиев 1асолта Махьмад-Саид кхоллама хетаяь сочинени язьяр.

Аушев Ювсапа Султан

«Безама низ» - повеста чулоацам. Керттера тема, идея белгалдахар. Повеста т1а ювца ха. Мухтар, цун доттаг1ий. Мухтара сурт – сибат, оамалаш. Керттерча турпалхошта юкьера безам, цари разе вахар. Повеста говзама белгалонаш.

Гагиев Аюпа Гирихан

Гагиев Аюпа Гирихана поэзи. Са рузкья», «Даьхенга», «Концертера чувеча язьяь стихаш», «Аз бувцараш малаш-б...», Ираз», «Баха безам ба наьха» яхача стихотворений анализ. Кьяхьегам, машар хестабар.

«Доттаг1чоа, цо ц1ена полтув ийцача баьккха ловца» - дешархошка шоашка ешийтар.

Литературни теори. Лирически турпалхо. Лиро-эпически йоазонаш.

Мальсагов Шимоахий Ахьмад

Мальсагов Шимоахий Ахьмада журналистски болх. «Вай мохк...» очерка чулоацам тахкар. Имама Шамала дуккхача шерашка паччахья 1аьдалца т1ом лоаттабара бахьан дешархошка дувцар. Хьалхарча, ширача замани таханари вахар авторо в1аший дистара кеп. Очерка говзама белгалонаш тахка, цу жанрах хьалха 1омадаьр кердаккхар.

Арчаков Яхьяй Сали

Арчаков Сале поэзен муг1араш. «Илланча хала мег», «Г1анахья гой», «Шалтеи доши», «Сала1а ха яц», «Ва

зама». Вахарцара безам, хъаьнала къахъегами вахари в1аши увш хилар, ше даьча дикани вони жоп дала дезаш хила поэто хъалха даккхар.

«**Безам хъежац совг1атага»**, «**Кхо кхалсаг**» яхача стихотвореней керттера уйла. Стихай мотт хоза хиларах, уйла к1оарга хиларах дешархой кхетабар.

Дахкильгов Ибрах1ам

Дахкильгов Ибрах1ама«**Пхъена зулам**» **яха дувцар**. Пхъенех дувлаш дола зуламаш, уж гунахъа доацача нахах ухаш хилар гойтар. Дувцара керттера турпалхой, цар оамалаш ювцар. Бакъдар гучадаккхар. Дувцара говземе белгалонаш.

Хашагульгов Татархана 1аьла

«**Морхи малхи**», «**Ушал**» яха лоацца аллегорически к1оанолгаш. Цар багахбувцамцара бувзам белгалбаккхар. «**Мордовех дола илли**»,«**Даьхенга**» «**Илли**», «**Езачунга яздаь каьхат**» яха стихотворенеш, цар керттера уйла, ма1ан. Стихай багахбувцамцара бувзам, поэтически г1ирс белгалбаккхар.

Угурчиев Шовхала АзMAT-Гири

Угурчиев Шовхала АзMAT-Гири поэзен белгалонаш. «**Да ма хъакха**», «**Наьна кулгаш**», «**Кхалсаг еций**», «**Са дог ханзар хьона**», «**Тоьал зама яьннай**», «**Ахкан бийса**» яхача стихай керттера уйла белгалъяккхар. Стихай поэтически г1ирс дешархошка тахкийтар. Эпически хьисапе уж хилар белгалдаккхар.

Плиев 1абазбика Амира

Плиев 1абазбика Амира поэзи. «**Йожоргьяц аз хъа сийле**», «**Лаьг1лургбац безам**», «**Къоанал доал деш я**», «**Лоаман шовда**», «**Къоано**», «**Безам**» яхача стихай керттера тема – Даьхецара, ший ваьча юртацара, нахацара, 1аламцара поэта безам гучабаккхар. Стихай поэтически г1ирс белгалбаккхар.

Вышегуров Султана Мухьмад

«**Безам**», «**Эса**», «**Безама ч1оаг1ал**», «**Ховргда хьона**» яхача стихашца поэта керттера тема Даьхенцара безам хестабар хилар белгалдаккхар. «**Сага мотт**», «**Кортеи мотти**» яхача стихай керттера уйла белгалъяккхар. Безаме лирика ший тайпара чулоацам болаш а, беламе а безаме а хьисапе хилар.

Литературни теори. Метафораши дустарашаи.

Ахильгов Тухана Микаьил

Ахильгов Тухана Микаѳила поэзи. «Яхалахь дукха», «Дуне даа оаш», «Дикача наха», «Цонашка», «Гуйре» яхача стихашца поэто нахаца ший бола безам, 1имерзал, довнаш хьашт ца хилар гучадаккхарах дешархой кхетабар.

11 классаца дешархоша дагахьа а йоазонца а де дезача балхий тайпаш:

Произведени кьоастаеш 1оешар.

Керда дешаши кьамаьла доакьоши кьоастадар, 1омадар.

Ший кьамаьла план оттаяр.

Хаттарашта лоацца а даьржа а жоп далар.

Говзаме, проблемни хьисапе, ц1ена литературни мотт а болаш,сочиненеш е лоацца кхоллама балхаш де хар.

Статьяш, очеркаш, рецензеш язье хар.

Литературни темах доклад яр, рефераташ кийчдар.

11 классаца дешархошта ха дезар:

Произведенеш тохкаш цар говзаме чулоацамга хьежжа нийса ма1ан кхетаде.

Турпалхой сурт – сибаташ дашха, бакь – харц турпалхой кьоастабе, биста .

Произведеней кертера а кертера йоаца а проблематика гучаяккха.

Йийшача произведене общественни лоархам а керттера ма1ан а кьоастаде.

Дийшача книжкахи, б1аргадайнача фильмах е спектаклех лаьца кьамаьл дде, рецензии язье.

Литературоведчески а критически а статьяш нийса кхетае а цар чулоацам тахка.

1омаеча произведеней сюжет, композици,цар белгалонаш ха.

Говзама г1ирс кьоастабе, метта говзал гучаяккха.

**Г1АЛГ1АЙ ЛИТЕРАТУРА
11КЛАСС**

№п\п	Темаш	Са-хьат	таьрахь	Урока лоарх1ам	Ц1аг1ара болх	Примечани
1-2	Г1алг1ай литература дег1адар. Кертера этапаш	2		г1алг1ай лит-ра дег1аахара этапаш а наькъаш а довзийтар де-та;г1алг1ай литературацара безам кхебар; нийса,кхетадеш дешара навькаш дег1айоалаяр .	конспект ха, шаьра деша.	
3	Хьалхара г1алг1ай 1илманхой, просветитель, йоазонхо.	1		хьалхара г1алг1ай 1илманхой, просветителяй, йоазонхой ц1ераш йовзийтар де- та; нравствени кхетам балар; нийса дешара навькаш дег1айоалаяр .	конспект ха, шаьра деша.	
	Г1алг1ай багахбувцам					
4	Кьаьнара зоахалол	1		багахбувцама жанраш кердаяхар; ловзех боалача пайдех дувцар, чулоацам тахкар, зоахалол дешар, берашца из кердадакхар	Зоахалол 1омаде	

5	Зоахалол	1		багахбувцама жанраш кердаяхар; ловзех боалача пайдех дувцар, чулоацам тахкар, зоахалол дешар, берашца из кердадаккхар.	Үомаде	
6	Ловцаш	1		багахбувцама жанраш кердаяхар; ловзех боалача пайдех дувцар, чулоацам тахкар, зоахалол дешар, берашца из кердадаккхар.	Сочиненен кийчо яр	
7	Кхоллама болх « Багахбувцам – халкъа хъаькъал»	1		багахбувцам халкъа говзамеча кхоллама ганз хилар белгалдаккхар, цун вахарцара бувзам тахкар, багахбувцама тайп – тайпара жанраш йовзийтар, дайх йисача беркатеча тӀехъаленцара безам кхебар.	Мальсагов А.С. хоам кийчбе	
Малсагнаькъан АртагӀа Сосаркъа						
8	Малсагнаькъан АртагӀа Сосаркъа. Авторах дола дош.	1		дешархошхошта Мальсагов А.О. вахареи кхолламеи никъ дешархошта бовзийтар, « ЖожагӀатен гӀайренаш» яхача произведенех дувцар, цун чулоацам тахкар.	вахареи кхолламеи никъ	
9-10	«ЖожагӀатен гӀайренаш» чулоацам бешар, башхар	2		«ЖожагӀатен гӀайренаш» - лагере хинна хало дешархошта гойтар, чулоацам тахкар из кхетабар.	чулоацам хар	

11-12	Сочинени «Тоталитарни мохк – репрессивни мохк»	2		«Жожаглатен глайренаш» - лагере хинна хало дешархошта гойтар, чулоацам тахкар из кхетабар.	Сочиненен кийчо яр	
	Боазарнакъан Муртаза Идрис					
13	Боазарнакъан Муртаза Идрис. Йоазонхочун вахари кхоллами	1		цихезача глаглай йоазонхочун, драматурга цикилоаргала йовзийтар; глаглай литературацара безам кхебар; нийса дешара навькаш кхейр.	биографи ха, «Боадонгара» - деша.	
14	«Боадонгара» - романах лаьца	1		цу романа I. чулоацам бовзийтар; нравственни кхетам балар; нийса, кхетадеш дешара навькаш деглайоалаяр	романа I д. деша, хьадувца, О. 2 - 299.	
15-16	«Блаьшерий боадонгара»	2		цу романа II д. чулоацам бовзийтар де-та; нравственни кхетам лакхбар; нийса, кхетадеш дешара навькаш кхейр	романа II д. деша, хьадувца, О. 230 - 425.	
17	«Илле хьалхале», цун лоархам	1		цу илле чулоацам а бовзийтар де-та; литературацара безам кхебар; нийса, кхетадеш дешара навькаш деглайоалаяр.	шаьра деша, тахка, белгалбаь 15 мугл - дагахьа Iомабе, О. 51 - 52.	
18	Халкъа вахар-лелар, турпала глулакхаш, денал.	1		халкъа вахар-лелар, турпала глклакхаш, денал мишта гойт автора «Боадонгара» яхача романа тла хайтар; патриотически кхетам балар; нийса, кхетадеш дешара навькаш деглайоалаяр.	конспект язье цу темах, романа чулоацам ха	
19	Кертерча турпалхочун Калоя сурт-сибат	1		Базоркин И. "Боадонгара" яхача романа кертерча турпалхочун кхетам	конспект язье укх	

				лакхбалар, из халкъа духъа вахаш хилар гойтар; нравственни кхетам балар; кхетадеш дешара навькаш шаьрьяр .	темах:"Фу саг ва Коло?"	
20	Бакъ турпалхой, цар сурт- сибаташ, оамалаш.	1		"Боадонгара" яхача романа бакъ турпалхой кӀоаргагӀа бовзийтар; литературацара безам кхебар;кхетадеш дешара навькаш лакхъяр	болабаь болх кхоачашбе, чулоацам ха,	
21	Романа композици	1		романа композицех бола кхетам балар ; литературацара безам кхебар; нийса, кхетадеш дешара навькаш лакхъяр	Сочиненен кийчо яр	
22-23	Базоркин Идриса кхоллама хетаяь сочинени	2		дешархой дувзаденна къамаьл шаьрдар , сочиненен кийчо яр	Лаьннаькъан А.М. хоам кийчбе	
24-25	Лаьннаькъан Арцкхе Мухьмад « Нана», «Са дошо ГӀалгӀайче!»	2		цӀихезача гӀалгӀай йоазонхочун,драматурга цӀи кӀоаргагӀа йовзийтар; гӀалгӀай литературацара безам кхебар;нийса дешара навькаш кхеяр .	Йоазонхочун вахара никьи кхоллами	
26	« Салтечун валар», «Хоастам бу аз хьа», « Аз къахьегаргда»	1		« Салтечун валар», «Хоастам бу аз хьа», « Аз къахьегаргда» стихай чулоацам тахкар, нравственни кхетам балар.	Стихай чулоацам тахка	
	Боканаяькъан Хаме Ахьмад					
27-28	БоканаяькъанХаме Ахьмад «Беке къонгаш»	2		Боков А. вахара а кхоллама а никь бовзийтар де-та;нравственни кхетам балар;нийсадешара навькаш кхеяр .	Вахари кхоллами	

29-30	«Беке кьонгаш» - романа кертера тема, идея (уйла)	2		цу романа чулоацам бовзийтар де-та; Даьмехкацара безам кхебар;нийса,кхетадеш дешара навькаш лакхьяр .	деша,юха хьядувца роман, чулоацам хар.
31	Кертерча турпалхой сурташ	1		цу романа чулоацам бовзийтар де-та; Даьмехкацара безам кхебар;нийса,кхетадеш дешара навькаш лакхьяр .	Сурт-сибаташ дашхар
32	Кл.арахьара дешар. «Цийенна сайре».	1		цу романа чулоацам бовзийтар де-та;Даймехкацара безам кхебар;нийса дешара навькаш деглайоалаяр	чулоацам ха, О. 120- 148 , болабаь йоазон болх KHOACHШБЕ
33	Догланха даш делхаш	1		"Цийенна сайре "яхача романа III кн. "Догланха даш делхаш" чулоацам бовзийтар ; патриотически кхетам балар;нийса дешара навькаш деглайоалаяр .	Сочиненен кийчо яр
34-35	Боканакьан Ахмада кхолламах сочинени язьяр	2		дешархой дувзаденна кьамаьл шаьрдар, сочиненен кийчо яр.	Чахкиев И.С. хоам кийчбе
	Чахкенакьан Идриса Саид				
36	Чахкенакьан Идриса Саид	1		цлхезача глалгай поэтах а, прозаиках а, драматургах а -Чахкиев И. ховр керда а доаккхаш, клоаргагла йовзийтар цун сийлен цли; нравственни кхетам балар ; шаьра, кьоастадеш дешара навькаш кхеяр .	биографи ха.
37	«Глараглураш цлайолх», «Глараглураш»	1		цу стихотвореней чулоацам	цал - дагахьа

				бовзийтар; Даьймехкацара безам кхебар , шаьра, кьоастадеш дешара навькаш дег лайоалаяр .	Томае, вож - тахка, О. 210-211.	
38	«Ломи вири», «Лийги хьакхеи»	1		: цу кьоанолгий чулоацам а хьехам а бовзийтар де-та; нравственни кхетам балар ; шаьра дешара навькаш кхеяр .	чулоацам ха, ца1 - дагахьа Томае .	
39	«Са к1аьнк»	1		цу пьесса чулоацам бовзийтар дешархошта; кьахьегам а кьахьегача наьха а сийде Томабар; нийса, кхетадеш дешара навькаш кхеяр .	деша, юхахьадув ца	
40	Кл.арахьара дешар. «Иштта мара», «Дошо б1оаг1ий»	1		цу романа чулоацам бовзийтар де-та; патриотически кхетам балар; кхетадеш дешара навькаш лакхьяр .	чулоацам ха	
41- 42	Дошо б1оаг1ий	2		цу романа чулоацам бовзийтар дешархошта; Даьймехкацара безам кхебар; нийса, кхетадеш дешара навькаш дег лайоалаяр .	Сочиненен кийчо яр	
43-44	Чакхенаькъан Са1ида кхоллама хетаяь сочинени	2		дувзаденна кьамаьл шаьрдар; сочиненен кийчо яр, Чакхийев К. а Чакхийев С. а вахарахи кхолламахи ховр тахкар. 1а язьяьча иллей, байтий	Пхьилекьонгий 1.С. хоам кийчбе	
	Пхьилекьонгий 1асолта Махьмад –Са1ид					
45	Пхьилекьонгий 1асолта Махьмад –Са1ид.	1		ц1ихезача поэта, прозаика Плиев М-С.ц1и к1оаргаг1а йовзийтар де-та; нравственни кхетам балар ; нийса, кхетадеш дешара навькаш лакхьяр	биографи ха, цхьа стих. дагахьа Томае .	
46	«Хала урхе» - романа чулоацам кьоастабеш беша	1		цу романа 1 кн. "Вошал тоссаш"	йоазон болх	

				чулоацам бовзийтар де-та; Даьймехкацара безам кхебар ; кхетадеш дешара навькаш кхеяр .	кхоачашбе ., деша I кн.	
47	«Хала урхе»	1		цу романа II кн. " Сатоссаш баь тIом" чулоацам бовзийтар де-та; патриотически кхетам лакхбар; кхетадеш дешара навькаш дегIайоалаяр .	III кн. деша, юхахьадувца.	
48	Махьмада сурт- сибат, оамалаш	1		"Хала урхе"яхача романа кертгерча турпалхочун - Махьмада сурт-сибат, оамалаш йовзийтар де-та; нравственни кхетам балар; кхетадеш дешара навькаш дегIайоалаяр .	Сурт- сибат дашхар	
49	Бакь турпалхой, цар оамалаш	1		"Хала урхе"яхача романа тIарча бакь турпалхой оамалаш йовзийтар ; нравственни кхетам балар; кхетадеш дешара навькаш лакхьяр .	Чулоацам тахкар	
50	Харц турпалхой, цар оамалаш.	1		"Хала урхе" яхача романа тIарча харц турпалхой оамалаш йовзийтар ; нравственни кхетам балар ; кхетадеш дешара навькаш кхеяр.	Чулоацам тахкар	
51-52	«Балан ди»	2		«Балан ди»- чулоацам тахкар, нравственни кхетам балар.	Чулоацам тахкар	
53	«Iа кхаьлай са Iуйре», «Маькх», «Хьо са ецаре»	1		цу стихотворене чулоацам бовзийтар ;кьахьегегама а кьахьегача наьха а сийде Iомабар; шаьра дешара навькаш лакхьяр	шаьра еша,тахка . О. 200- 20	
54	«ГIалаш латт са TIаргаме», «Салтечун чурт»	1		цу стихотворене чулоацам бовзийтар де-та; Даьймехкацара безам кхебар, шаьра дешара навькаш лакхьяр .	Сочиненен кийчо яр	
55-56	Пхьилекьонгий Махьмад – СаIида кхоллама	2		дешархой дувзаденна кьамаьл шаьрдар , сочиненен кийчо яр.	«Готта коанаIараш»	

	хетаяь сочинени				
57-58	Классал арахъара дешар. «Готта коана1араш»	2		цу романа чулоацам бовзийтар де-та; Даьймехкацара безам кхебар; нийса, кхетадеш дешара навькаш кхеяр .	чулоацам ха.
59-60	Овшнаькъан Ювсапа Султан- Хьамид «Безама низ»	2		Аушев С вахара никъ а "Безама низ" яхача пове́ста чулоацами бовзийтар ; патриотически кхетам балар; кхетадеш дешара навькаш кхеяр	деша,юхахьад увца , О. 255 - 286.
61	«Безама низ»	1		Аушев С вахара никъ а "Безама низ" яхача пове́ста чулоацами бовзийтар ; патриотически кхетам балар; кхетадеш дешара навькаш кхеяр	деша,юхахьад увца , О. 255 - 286.
	Гаьгенаькъан Аюпа Гирихан				
62	Гаьгенаькъан Аюпа Гирихан	1		ц1ихезача поэта Гагиев Г. вахара никъ а цу стихотворене чулоацам а бовзийтар Даьхенцара безам кхебар; шаьра, кьоастадеш дешара навькаш дег1айоалаяр .	биографи ха, стих. - дагахьа 1омае, О. 287 .
63	«Са рузкъа», « Даьхенга»	1		цу стихотворене чулоацам бовзийтар де-та; нравственни кхетам лакхбар; шаьра дешара навькаш лакхъяр .	дагахьа 1омае стих
64	Концертера чувеча язъяь стихаш	1		«Концертера чувеча язъяь стихаш» ешар, чулоацам тахкар, кертера тема идея белгалъяккхар.	оаг1о 243, чулоацам хар.
65	Аз бувцараш малаш – б», «Ираз»	1		цу стихотвореней чулоацам бовзийтар де-та;патриотически	шаьра еша, тахка, О.288;

				кхетам лакхбар; шаъра, къоастадеш дешара навькаш дег 1айоалаяр .	О. 293 - 297	
66	Баха безам ба наъха	1		цу стихотворене чулоацам бовзийтар де-та; Даъймехкацара безам кхевбар; шаъра, къоастадеш дешара навькаш кхевр .	шаъра еша, тахка стих.,	
67	«Доттаг 1чоа баъккха ловца», « Адамашта эшацт 1ом»	1		цу стихотворене чулоацам бовзийтар де-та; нравственни кхетам кхевбар; шаъра , къоастадеш дешара навькаш лакхъяр .	шаъра еша, тахка,	
68	Чахкенаъкъан Османа Капитон « Баъте зоахалол»	1		Чахкенаъкъан Османа Капитона вахара никъи кхоллами, « Баъте зоахалол» -чулоацам тахка.	Чулоацам тахка	
69	1арчакхнаъкъан Яхъьяй Сали « Б1аъсти», « Г1анахъа гой»	1		Арчаков С. вахара никъ а "Ва, зама" яхача стихотворене чулоацам а бовзийтар ; нравственни кхетам балар ; шаъра дешара навькаш дег 1айоалаяр .	биографи ха, стих. - дагахъа 1омае О. 318 .	
70	«Кхо кхалсаг», «Сала 1а ха яц», «Безам хъежац сов 1атага»	1		цу стихотворене чулоацам бовзийтар де-та; наънацара безам кхевбар ; шаъра, къоастадеш дешара навькаш лакхъяр .	шаъра еша, тахка , О. 318 - 319 .	
71	«Илланча хила мег», «Шалтеи доши»	1		цу стихай чулоацам бовзийтар де-та; нравственни кхетам балар ; шаъра, къоастадеш дешара навькаш лакхъяр .	ца 1 - дагахъа 1омае, вож - тахка , О. 216	
72-73	Дахкилгнаъкъан 1адрахъмана Ибра 1им «Пхъена зулам»	2		Дахкильгов А.И. вахареи кхолламеи никъ дешархошта бовзийтар, «Пхъена зулам» - дешар, кертера тема идея белгалъякхар, Даъхенцара безам	йоазонхочун вахареи кхолламеи никъ, дувцара	

				совбаккхар.	чулоацам хар.	
74	«Пхъена зулам»	1		Дахкильгов А.И. вахареи кхолламеи никъ дешархошта бовзийтар, «Пхъена зулам» - дешар, кертера тема идея белгалгьяккхар, Даьхенцара безам совбаккхар.	дувцара чулоацам хар.	
75	Хьоашалнаькъан Татара 1аьла. «Къаьра кхаьра»,«Даьхенга»	1		Хашагульгов 1. вахара никъ а "Даьхенга" яча стихотворене чулоацам бовзийтар ; Даьхенцара безам кхебар; шаьра дешара навькаш дег1айоалаяр .	биографи ха, стих. - таька , О. 327 .	
76	«Морхи малхи», «Хетор»	1		цу дувцарий чулоацам бовзийтар де-та; Даьймехкацара безам кхебар; нийса, кхетадеш дешара навькаш дег1айоалаяр .	чулоацам ха, О. 320 - 321 .	
77	Еза сона г1алг1а еза. Езачунга яздаь каьхат	1		цу стихотворене чулоацам бовзийтар де-та; нравственни кхетам балар; шаьра, къоастадеш дешара навькаш кхеяр.	шаьра еша,таька, О. 328- 329 .	
78	«Мордовех дола иллеш», «Илли»	1		цу иллей чулоацам бовзийтар де-та; интернационални кхетам кхебар; шаьра, къоастадеш дешара навькаш лакхьяр .	йоазон болх кхоачашбе, иллеш таька, О. 322, О. 328.	
79	Угурчнаькъан Шовхала АзMAT – Гири « Да ма хьакха», «Дагадера»	1		Угурчиев А-Г. вахара никъ а "Да ма хьакха" яча стихотворене чулоацам а бовзийтар де-та; нравственни кхетам балар; шаьра дешара навькаш дег1айоалаяр .	биографи ха, стих. - д \ 1. О. 293	

80	Пххилекъонгий Табазбика Амир «Йожоргъяц аз хъа сийле»	1		Плиев I.A. вахара никъа " Са Даьй-мехка " яхача стихотворене чулоацам бовзийтар де-та;Даьймехкацара безам кхебар;шаьра дешара навькаш дег Iайоалаяр .	биографи ха, шаьра деша,тахка , О. 337 .	
81	«Безам» , « Лаьг Iлургбац безам», «Шин бIаь шера цхъана»	1		цу стихотвореней чулоацам бовзийтар де-та; нравственни кхетам балар; шаьра, къоастадеш дешара навькаш лакхъяр .	цаI - д.\ I. ,вож - тахка , О. 338, О. 341 .	
82	«Элтара кий», «Къоано», «Дикача сагага»	1		цу стихотвореней чулоацам бовзийтар де-та; нравственни кхетам балар; шаьра, къоастадеш дешара навькаш лакхъяр .	тахка,шаьра еша, О. 340 .	
83	«Уйла йийя ала дош», «Нана дагаеха», « Аз доаккхал ду».	1		цу стихотвореней чулоацам бовзийтар де-та; нравственни кхетам балар; шаьра, къоастадеш дешара навькаш лакхъяр .	Чулоацам тахка	
84	Вышкарнаькъан Султана Мухьмад «Сага мотт»	1		Вышегуров М. вахара никъи "Сага мотт" яхача стихотворене чулоацами бовзийтар ; нравственни кхетам балар; шаьра дешара навькаш дег Iайоалаяр .	биографи ха, стих. - дагахъа Iомае, О. 310 -311.	
85	«Безам», «Безама чоагIал»	1		цу стихотвореней чулоацам бовзийтар де-та; Даймехкацара безам кхебар; шаьра, къоастадеш дешара навькаш лакхъяр .	цаI дагахъа Iомае,вож - тахка, О. 309,312 .	
86	Кортеи мотти», «МоллагIчунга тов»	1		цу стихотвореней чулоацам бовзийтар де- та ; Даьймехкацара безам кхебар; шаьра,къоастадеш дешара навькаш лакхъяр .	Чулоацам тахка	

87-88	Классал арахъара дешар. Езаенна стих ешар	2		тайп – тайпарча тематиках йола стихаш ешар, чулоацам тахкар, Даьхенцара безам совбаккхар.	Чулоацам тахкар	
89	Ахилгнаькъан Тухана Микаил	1		Ахильгов М. вахара никъ а " Иштта хул " яхача стихотворене чулоацам бовзийтар ; нравственни кхетам балар; шаьра дешара навькаш лакхъяр .	Вахари кхоллами	
90	«Яхалахъ дукха»	1		цу стихотворене чулоацам бовзийтар де-та; нравственни кхетам балар; шаьра, къоастадеш дешара навькаш лакхъяр .	Чулоацам тахкар, анализ яр	
91-92	Сочинени « Г1алг1ай поэташа Даьхен хетадаь муг1араш»	2		укх шера 1омабаьча йоазлний ц1ераш белгалъяр, цар Даьхен хетадаь муг1араш кердадахар, Даьхенцара безам совбаккхар.	йоазон болх д1акхоача шбе.	
93-94	«Дикача наха» - иизза анализ яр	2		цу стихотворене чулоацам бовзийтар дешархошта, нравственни кхетам балар, шаьра ,къоастадеш дешара навькаш дег1айоалаяр	Чулоацам тахкар, анализ яр	
95-96	«Цонашка»- йизза анализ яр.	2		цу стихотворене чулоацам бовзийтар де-та; Даьймехкацара безам кхевар; шаьра, къоастадеш дешара навькаш лакхъяр.	Анализ яр	
97-98	«Дуне даа оаш», «Гуйра» - йизза анализ яр	2		« Дуне даа оаш» яхача стихотворене чулоацам тахкар, кертера тема идея белгалъяккхар, Даьхенцара безам совбаккхар.	Чулоацам тахкар, анализ яр	
99-100	11 классе дийшар кердадаккхар	2				
101-	1омадаьчун корта бар	2				

<i>102</i>						
------------	--	--	--	--	--	--